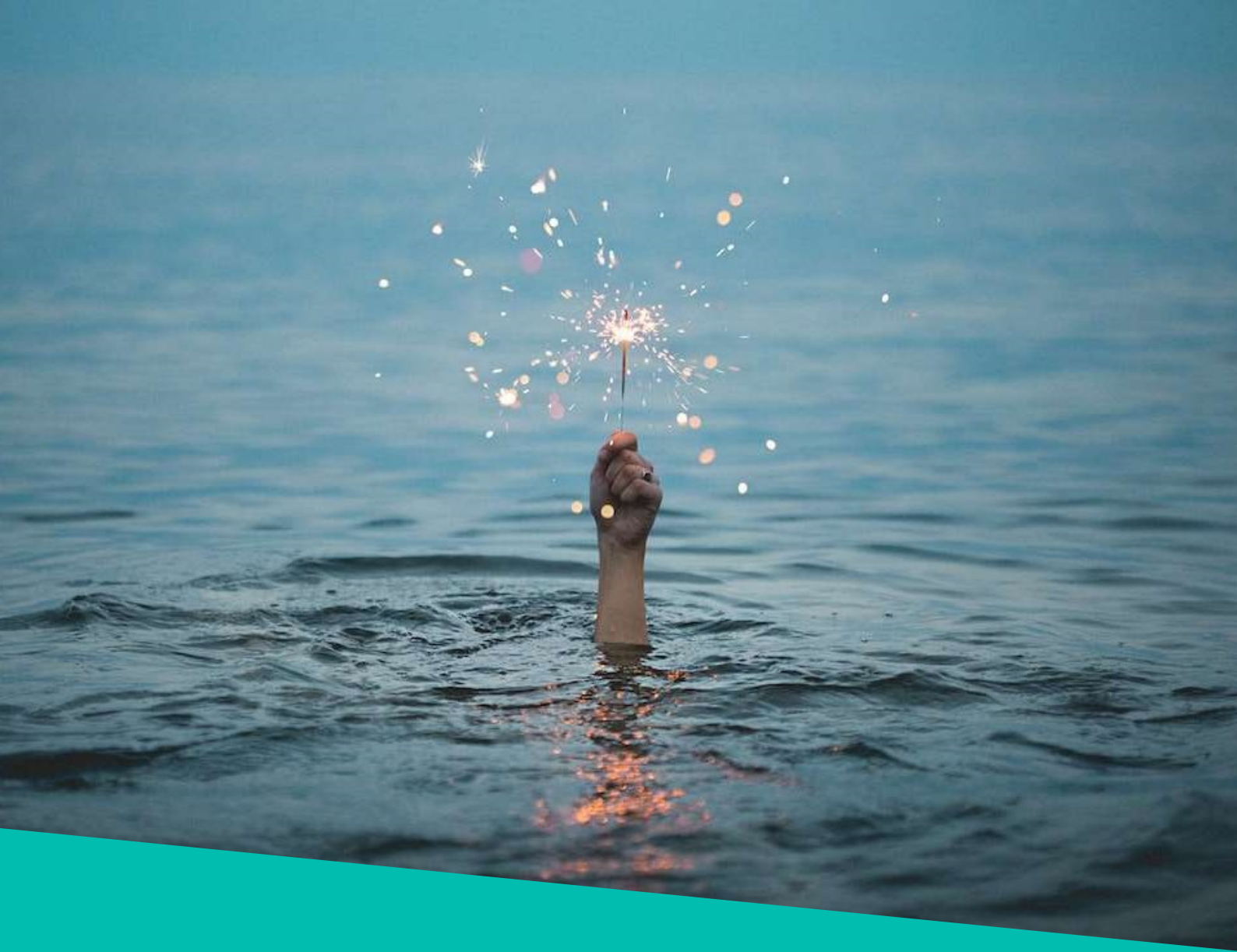

”Jeg har fået øjnene op for mig selv”

**Opsamlende rapport - aktionslæringsforløb 2
September 2022**

Projekt Peers som Recoveryguider
og projekt Fra Tavs Viden til Tydelighed i Samarbejdet

PEER PARTNERSKABET

TrygFonden

Indholdsfortegnelse

Resumé	2
1. Indledning	3
2. Formålet med aktionslæringsforløb 2 (2022)	6
3. Datagrundlag og metode	7
4. Om personlige statements	9
5. Behovet for mødeforberedelse – fra et bruger- og peer-perspektiv	11
5.1 Metoder til at benytte <i>personlige statements</i>	14
6. Brugere og peer-medarbejderes erfaringer med personlige statements i praksis:	15
7. Konklusion	21
8. Implementering fremover: Lær at styrke brugerne	22
Perspektivering – skal peers anvende metoder?	24

"Jeg synes, at det krævede lidt anstrengelse at komme et lag ind under ting ift. statementet."

"Fordi jeg tit glemmer hvad jeg skal sige, og med mit skema ved jeg, hvad jeg skal snakke om"

"Redskaber til at forberede møder med familie, venner og offentlige myndigheder. Det er et godt redskab, og hvor er jeg glad for at det findes."

"Overblik, en bedre selvindsigt."

Resumé

Denne rapport beskriver erfaringer og læring indsamlet i 2022 gennem et aktionslæringsforløb, hvor 20 peer-medarbejdere fra regioner og kommuner i hele landet har afprøvet brugen af mødeforberedelsesarket *personlige statements*.

Afprøvningen er sket ved, at peer-medarbejdere har støttet brugere af den regionale behandlingspsykiatri samt den kommunale socialpsykiatri i at lave *personlige statements* som brugerne har kunne anvende til myndighedsmøder, behandlingsmøder og andre møder.

Formålet har været at undersøge om *personlige statements* fremmer recovery-orienteret praksis og styrker borgerne i at deltage i møder.

Afprøvningens fokus på mødeforberedelse er valgt på baggrund af projektets tidligere undersøgelser, der konkluderede, at mange brugere oplever store udfordringer med at deltage i møder med de offentlige indsatser. Samtidig efterlyste brugerne at ens ressourcer og positive sider spillede en større rolle i samarbejdet. At kunne beskrive sig selv positivt har også vist sig at have betydning for ens egen selvforståelse, hverdagsliv og relationer til pårørende, naboer m.m.

Rapporten har derfor fokus på brugernes erfaringer med at benytte *personlige statements* som en metode til mødeforberedelse, samt betydningen af at denne forberedelse sker i samarbejde med peer-medarbejdere.

Aktionen, som denne rapport bygger på, har bekræftet behovet for at styrke brugere i deres møde med systemet, hvis samarbejdet skal lykkes både i forhold til den enkeltes oplevelse af et godt samarbejde og i forhold til den viden der er, om recovery-orienteret praksis. Dertil har aktionen vist at brugen af *personlige statements* kan gøre en forskel ift. at styrke brugerne af indsatserne i at præsentere sig selv som et menneske frem for et problem, formidle hvad man har brug for hjælp til, samt invitere andre til at hjælpe en på ens egne præmisser.

Dertil er læringen fra aktionen, at samarbejdet mellem peer-medarbejdere og brugere har formet et for brugerne værdifuldt frirum, der giver brugerne særligt gode forudsætninger for at udfylde *personlige statements*.

Ligeledes kan arbejdet med *personlige statements* give peer-medarbejderen en tydeligere rolle og legitimitet i samarbejdet med ens fagprofessionelle kollegaer. Dog har aktionen også vist, at der kan være udfordringer med implementeringen af *personlige statements*.

Sidst i rapporten præsenteres rammerne for et nyt kursus til brugere, peers og medarbejdere, der imødegår disse udfordringer.

Ordforklaring: brugere og peer-medarbejdere

Med 'brugere' menes alle, der aktuelt modtager støtte fra den regionale behandlingspsykiatri og/eller socialpsykiatrien.

Med 'peer-medarbejdere' menes lønnede peers, også omfattende recovery-mentorer.

Peer-støtte er "støtte til forandring mod et bedre liv, som finder sted mellem to eller flere personer, der forbindes af fælles erfaringer i livet."

Rapporten er udarbejdet med støtte fra TrygFonden og Sundhedsstyrelsen som en del af Projekt Peers som Recoveryguider og Fra Tavs Viden til Tydelighed i Samarbejdet.

Rapportansvarlige: Projektleder Marie Vester Koch

September 2022 © Peer-Partnerskabet

Rapporten må gengives med tydelig kildeangivelse. Se sidst i rapporten for mere om samarbejdet.

1. Indledning

I løbet af det seneste årti er der i de offentlige velfærdssystemer kommet et stadig større fokus på at sætte brugerens perspektiver og ønsker i centrum for psykiatriske og sociale behandlingsforløb samt støtteindsatser. Dette ses både i social- og behandlingspsykiatrien, hvor der i højere grad end tidligere lægges vægt på at inddrage brugernes personlige mål og perspektiver i både behandlingsplaner og myndighedsarbejdet (Region Hovedstadens Psykiatri 2019, Socialstyrelsen 2021).

*"Vi ønsker nu at tage de næste skridt mod en recovery-orienteret tilgang, hvor patientens perspektiv i endnu højere grad er en integreret del af behandlingen."
- Region Hovedstadens Psykiatri*

*"Borgerne har en vigtig opgave i at:
✓ tage aktivt del i at finde frem til egne håb, ønsker og drømme.
✓ give input til, hvordan støtten kan tilrettelægges, så den opleves hjælpsom med udgangspunkt i egne håb for fremtiden." - Social & Boligstyrelsen, vejledning til praksis.*

Dette nye fokus afspejler grundprincipperne i recovery-orienteret rehabilitering, hvor personcentrering og brugerinddragelse er en gennemgående faktor for at arbejde med recovery og i sidste ende lykkes med at støtte mennesker til at kunne leve et meningsfuldt hverdagsliv (Armstrong & Steffen 2009, Dumont et al. 2005, Mancini & Finnerty 2005).

Kravene om et højere niveau af inddragelse er meningsfulde i forhold til den nuværende viden om hvad der understøtter menneskers recovery. Samtidig betyder et højere niveau af brugerinddragelse, at borgerne mødes med større forventninger og gives et større ansvar i egen behandling og støtte.

Denne gentænkning af relationen mellem indsats og borger, ændrer betydningen af de rettigheder man har som borger samt magtforholdet mellem indsats og bruger. Dertil betyder det også nye krav til borgernes kompetencer (Ramian 2012).

Samlet betyder forandringerne, at det spiller en langt større rolle end tidligere, om man som borger er forberedt på at formidle hvem man er, og hvad man har behov for støtte til, hvis man som borger vil være sikker på, at den behandling og støtte man modtager, er relevant for den situation man er i (Fotaki 2011).

Det er et ansvar, der kan være vanskeligt at tage på sig, når man står midt i en krise, eller hvis man gennem længere perioder har været klientgjort i offentlige systemer, som ikke har haft blik for det enkelte menneskes ønsker og mål (Peer-Partnerskabet 2021).

På den baggrund er det vigtigt ikke kun at udvikle indsatsernes forudsætninger for at samarbejde med borgerne, men også at udvikle nye metoder og tilgange, der styrker borgernes forudsætninger for at indgå i samarbejdet, så der reelt udvikle recovery-orienterede indsatser med brugeren i centrum på brugerens egne præmisser.

Peer-støtte har i de senere år vundet indpas som et helt centralt element i at skabe en personcentreret indsats. Peer-medarbejdere kan støtte mennesker i at formulere egne mål og beskrivelser af deres situation, baseret på menneskers egen oplevelse og forståelse af sig selv. Dertil kan peer-medarbejdere dele erfaringer og facilitere gensidig læring samt give feedback og støtte til at formulere det man ønsker at bringe op til et møde. Af samme grund har peer-medarbejdere haft en særlig rolle i aktionen og i den efterfølgende vidensindsamling.

Hvad kan du finde i denne rapport

På baggrund af erfaringerne fra det seneste aktionslæringsforløb indeholder denne rapport forslag til, hvordan indsatser gennem lavpraktisk mødeforberedelse og uddannelse af peer-medarbejdere og andre medarbejdergrupper, kan styrke brugerne til at indgå i samarbejdet i denne nye virkelighed, hvor man som bruger inviteres til at være medproducent af velfærdsydelserne.

Rapporten bygger på den viden og erfaringer, der er blevet indsamlet i projekt Peers som Recoveryguider under aktionslæringsforløb 2 fra januar-juni 2022, hvor mødeforberedelsesredskabet *personlige statements* blev afprøvet af 20 peers fra regioner og kommuner i hele landet.

Rapporten fokuserer på, hvilket behov brugere oplever for mødeforberedelse, samt hvilket udbytte de kan få af at benytte *personlige statements*. Derudover beskriver rapporten, hvilken rolle peer-medarbejdere har haft for at skabe rammerne for mødeforberedelse med brugerne, samt hvilken position denne opgave sætter peers i overfor deres arbejdsplads og kollegaer.

Sidst beskriver rapporten, hvilke implementeringsudfordringer der er opstået i afprøvningen af *personlige statements*, samt rammerne for et nyudviklet kursusforløb om personlig recovery og *personlige statements*, er skal imødekomme disse udfordringer.

Rapporten kan anvendes til at styrke brugernes forudsætninger for deltagelse samt for at imødegå de uheldige ansvarliggørende aspekter af øget brugerinddragelse og recovery-orientering.

Den afprøvede tilgang: Personlige statements

I det forrige samt dette aktionslæringsforløb er afprøvet en tilpasset version af Patricia Deegan's 'power statements.' Metodisk hører *personlige statements* under feltet Fælles Beslutningstagen, mere specifikt under den del af Fælles Beslutningstagen, der vedrører præferencer og personlige mål. Præferencer handler om brugernes ønsker til støtte og behandling. Læs mere om *personlige statements* i afsnit 4.

Strukturen for personlige statements er:

At præsentere sig selv som en person
(og ikke en sygdom, problem eller lign.)

Sige hvad der er vigtigt for en selv

Fortælle hvad man ønsker hjælp til
fra indsatsen/andre

For at man kan... (hvad skal støtten gøre muligt
og er der noget støtten ikke må gøre umuligt)

Læs mere om
*personlige
statements* i
afsnit 4

Læring fra det første aktionslæringsforløb (2021)

Udover viden fra aktionslæringsforløbet i 2022, bygger rapporten også på viden, der blev indsamlet under projektets første aktionslæringsforløb 1 fra februar til maj 2021. Konklusionen på det første aktionslæringsforløb var, at brugerne af offentlige indsatser:

- Efterlyser at samarbejdet med indsatserne i højere grad har et styrkefokus, der lader brugernes ressourcer og positive sider spille en større rolle i samarbejdet og dialogerne om deres situation.
- Oplever det som deres ansvar at sikre, at møder med indsatsen er meningsfulde for dem. Alle brugerne kendte i større eller mindre grad til problemer med at blive hørt og inddraget i tilrettelæggelsen af eget forløb.
- Hovedparten havde oplevet at modtage behandling/støtte, som de ikke fandt relevant eller meningsfuld for dem.

Dertil beskrev brugerne samstemmende et behov for et skriftligt mødeforberedelsesredskab.

Samtidig viste det første aktionslæringsforløb, at peer-medarbejdernes rolle i forhold til den konkrete planlægning af det enkelte forløb ofte ikke er tydeligt defineret. Dette skabte for både brugere og peer-medarbejdere en uklarhed om hvilken rolle de samtaler man havde spillede, i forhold til resten af indsatsen.

Læring fra det andet aktionslæringsforløb (2022)

Med afsæt i det første aktionslæringsforløb, har det andet og sidste aktionslæringsforløb i projekt 'Peers som recovery-guider' haft fokus på at anvende *personlige statements* som et specifikt redskab til mødeforberedelse med udgangspunkt i et styrkefokus for brugeren.

Derudover undersøgte aktionslæringsforløbet, hvilken rolle peer-medarbejdere kan have i at støtte brugerne i deres mødeforberedelse, og om denne rolle samtidig har betydning for peer-medarbejderens samarbejde med kollegaer.

Det andet aktionslæringsforløb blev gennemført fra februar til juni 2022 og involverede 20 peer-medarbejdere fra fire regioner og fire kommuner fordelt over hele landet. De 20 peers afprøvede *personlige statements* som en del af deres daglige opgaver i samarbejde med borgere og patienter i sociale og psykiatriske tilbud.

I aktionen er der udarbejdet *personlige statements* i socialpsykiatri, ambulante psykiatriske tilbud, åbne- og lukkede psykiatriske afsnit samt på botilbud.

Undervejs og efter aktionslæringsforløbet er der indsamlet viden og erfaringer om brugen af *personlige statements* fra peers og brugere gennem spørgeskemaer, interviews og læringsgrupper. Den indsamlede viden underbygger erfaringerne fra det første aktionslæringsforløb og understreger vigtigheden af at give mennesker, der er i kontakt med offentlige indsatser, mulighed for at forberede sig til møder med de forskellige dele af de offentlige systemer.

Derudover peger aktionen på, at *personlige statements* er en relativt let tilgængelig metode til at forberede sig inden møder, især hvis denne forberedelse sker i sparring med en peer-medarbejder. Ligeledes viser tilbagemeldingerne fra deltagende peers i det andet aktionslæringsforløb, at *personlige statements* kan give en legitimitet i ens arbejde som peer i forhold til kollegaer, når man arbejder brugerens personlige mål

og drømme. Dog viser tilbagemeldingerne også, at peer-medarbejdere kan opleve det som udfordrende at opnå et samarbejde med kollegaer om at prioritere og inddrage *personlige statements* i brugerens forløb.

Der har under det andet aktionslæringsforløb ikke være direkte fokus på fagprofessionelle og lederes erfaringer med at indgå i samarbejde med peers og brugere om at benytte *personlige statements*.

Fagprofessionelle og ledere har fået informationsmateriale og mulighed for at besvare et spørgeskema, men der er ikke kommet besvarelser. Rapporten vil derfor ikke beskrive det tværgående samarbejde eller *personlige statements* set fra den fagprofessionelle indsats' perspektiv.

Samlet læring fra de to aktioner

Personlige statements har under begge aktionslæringsforløb vist sig at være et håndgribeligt redskab for brugerne, der kan give dem en stemme i de nuværende forandringer i relationen mellem indsats og borger, som i højere grad end før gør den enkelte til medskabere af vedkommendes behandling og støtte.

Samtidig er anvendelsen af *personlige statements* til mødeforberedelse en konkret metode, der kan underbygge de unikke kompetencer man bringer til en arbejdsplads som peer-medarbejder, men som kan være svære at formidle i en konventionel faglig forståelsesmodel.

Der er dog stadig udfordringer med, hvordan redskabet konkret implementeres i hverdagen. Projektets kvalificerede bud på en løsning er et opkvalificerende lokalt kursus, hvor brugere, peers og fagpersoner kan få et fælles sprog og forståelse for, hvordan man kan opbygge et stærkt, recovery-orienteret samarbejde ved at benytte *personlige statements*.

2. Formålet med aktionslæringsforløb 2 (2022)

Det første aktionslæringsforløb tydeliggjorde at selve *mødet* mellem bruger og system spiller en væsentlig rolle i samarbejdet om den behandling og støtte, der skal bringe én tilbage til en meningsfuld hverdag.

Det kan fx være mødet med en behandler, socialrådgiver eller jobkonsulent, som alle har en indflydelse på, hvilke økonomiske, sociale og sundhedsmæssige rammer du har at leve dit liv inden for. Det er ligeledes til disse konkrete møder, at man som bruger kan blive mødt med en forventning og invitation til at inddrage sine egne præferencer, ønsker og behov.

Efter læringen fra aktionslæringsforløb #1, hvor vigtigheden af *mødet* i samarbejdet mellem bruger og indsats blev tydelig, har formålet med aktionslæringsforløb 2 derfor været:

- At undersøge, hvordan peers kan introducere og vejlede brugere i at udarbejde *personlige statements* som brugerens eget mødeforberedelsesredskab, til de formål/møder brugeren finder væsentlige.
- At undersøge, hvordan *personlige statements* kan introduceres til første møde mellem bruger og peer-medarbejder
- At undersøge, hvilken forskel det gør for brugere og peer-medarbejdere at arbejde med *personlige statements* som mødeforberedelsesredskab.

3. Datagrundlag og metode

Under det andet aktionslæringsforløb afprøvede 20 peers fra fire regioner og fire kommuner mødeforberedelsesredskabet *personlige statements* i deres daglige arbejde fra januar-juni 2022. I alt blev der udfyldt over 70 *personlige statements* med borgere og patienter i social- og behandlingspsykiatrien.

Datagrundlag for rapport:

Der blev undervejs og efter aktionslæringsforløbet indsamlet viden gennem en spørgeskemaundersøgelse, interviews, læringsgrupper og en afslutningsworkshop. I alt deltog:

- 23 brugere af *personlige statements* i spørgeskemaundersøgelsen
- 5 brugere af *personlige statements* deltog i interviews
- 7 peer-medarbejdere deltog i individuelle og fokusgruppeinterviews
- 15 peers deltog på skift i læringsgrupper
- 30 peers, brugere og fagpersoner deltog i afslutningsworkshop

Derudover blev kollager til peer-medarbejdere opfordret til at udfylde et spørgeskema, ved udlevering af materiale med QR-koder, men der er ikke kommet besvarelser.

Besvarelserne fra spørgeskemaundersøgelsen blev indsamlet via *personlige statements*-arket, hvorpå en QR-kode ledte brugerne til det online spørgeskema. Besvarelserne er jævnt fordelt over borgere og patienter i kommuner og regioner.

Spørgeskemaundersøgelsen er blevet analyseret af Det Sociale Netværks analyseafdeling. Alle interviews er blevet optaget, og der er taget noter. Derudover er der til læringsgrupper og til den afsluttende workshop blevet taget noter. Alt indsamlet empiri er efterfølgende blevet tematiseret i sammenhold med konklusionerne fra spørgeskemaanalysen.

De interviewede brugere af *personlige statements* kom hovedsageligt fra kommunale tilbud, men størstedelen havde også erfaring fra behandlingspsykiatrien. Interviewpersonerne meldte sig frivilligt til interview via deres spørgeskemabesvarelser. Som tak modtog de et gavekort på 250 kr. til dagligvarer.

De interviewede peer-medarbejdere var hovedsageligt regionalt ansat. Seks peers blev interviewet fordelt på to fokusgrupper. Én peer-medarbejder blev interviewet alene.

Læringsgrupperne blev afholdt en gang om måneden online. Emnerne til læringsgrupperne blev besluttet fra gang til gang af de deltagende peers. Deltagerne til læringsgrupperne var ligeledes skiftende fra gang til gang og var jævnt fordelt over peers ansat i regioner og kommuner.

Til den afsluttende workshop udarbejdede peer-medarbejdere, brugere og fagfolk, med udgangspunkt i praksiserfaringer fra aktionslæringsforløb 2, konkrete bud på, hvad et kursusforløb om at styrke brugerne gennem *personlige statements* skulle indeholde.

Sådan blev aktionen gennemført:

De 20 peer-medarbejdere meldte sig frivilligt til aktionen. Ud af de 20 var syv af deltagerne også med i det første aktionslæringsforløb og 13 var nye deltagere. Alle peers havde i forvejen fået godkendt deres deltagelse af nærmeste leder. Det øvrige personale havde ikke specifikke, aktive roller i aktionen. Det var

således op til hver enkelt peer-medarbejder at finde ud af, hvordan *personlige statements* kunne fungere i deres kontekst.

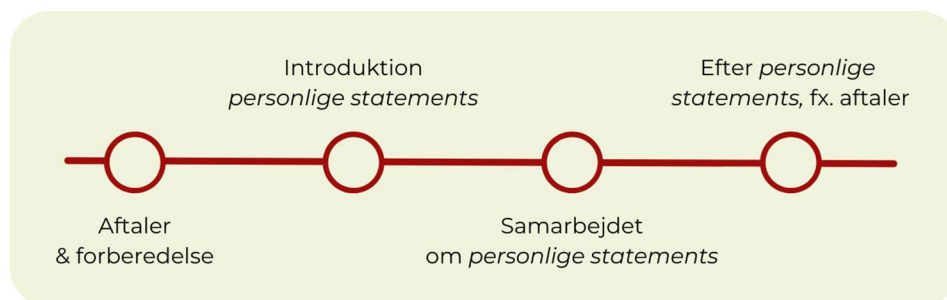
Instruktionerne i at gennemføre aktionen bestod af en skriftlig vejledning, der byggede på læring fra aktionslæringsforløb #1 og som beskrev formål og den praktiske brug af *personlige statements*. Dertil blev der afholdt online opstartsmøder med en række af de deltagende peer-medarbejdere.

I vejledningen og formålet med aktionen, var en opfordring til at fokusere på at lave *personlige statements* forud for afgørende møder, fx med egen læge, psykiater eller andet, men arket har også kunnet anvendes i mange andre sammenhænge. Derudover har peer-medarbejderne løbende været i kontakt med projektets koordinator.

Peer-medarbejderne blev opfordret til at præsentere brugerne for muligheden for at lave *personlige statements*, når der har været en meningsfuld anledning, med særlig opmærksomhed på det første møde. Det har varieret, om der i aktionen er blevet lavet *personlige statements* tidligt eller senere i kontakten til brugerne.

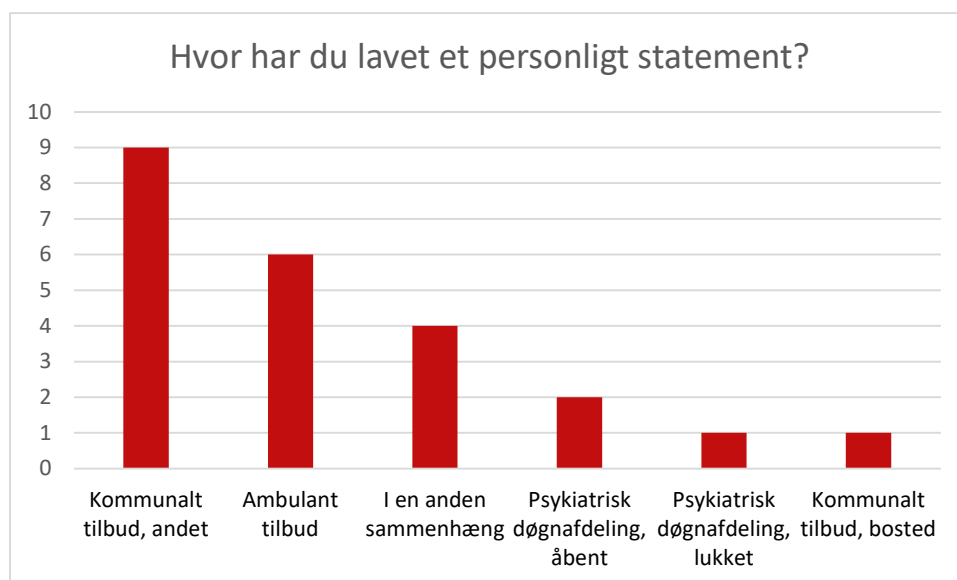
De deltagende peers har i forskellig grad løbende forsøgt at samarbejde med kollegaer om at henvise til at lave *personlige statements*, men i praksis har der stort set ikke været andre end peer-medarbejdere involveret i at invitere brugerne til at arbejde med at lave *personlige statements*.

Aktionslæringsforløb 2 har samlet undersøgt:

Her er der blevet udfyldt *personlige statements*

Ud af de 70 *personlige statements*, der er blevet lavet under aktion 2, fordeler de 23 spørgeskemabesvarelser fra brugere sig som følger, mht. i hvilken kontekst man har lavet sit *personlige statement*.

4. Om personlige statements

Arbejdspapiret '*personlige statements*' er et A4-ark, der i aktionen er blevet udleveret til brugerne og udfyldt i samarbejde med en peer-medarbejder. *Personlige statements* er brugerens eget ark, som kan benyttes som brugeren ønsker.

Personlige statements har følgende struktur:

- Sådan vil jeg introducere mig selv
- Det er vigtigt for mig at,...
- Jeg vil gerne have hjælp til
- Så jeg kan ...

Personlige statements skal bidrage til, at brugere har mulighed for at forberede sig inden møder i de systemer, de er i kontakt med. Arket er designet til at støtte den enkelte i med egne ord at beskrive sig selv, og hvad der er vigtigt, så dette synliggøres både for en selv og for andre.

Samtidig formulerer brugeren, hvad man gerne vil have hjælp til, men ikke præcis hvilken hjælp, man gerne vil have. Således er arket også en invitation til, at indsatsen kan bidrage med faglig viden, så der kan træffes fælles beslutninger om, hvad der skal iværksættes.

Således er arket også en invitation til, at indsatsen kan bidrage med faglig viden, så der kan træffes fælles beslutninger om, hvad der skal iværksættes. Dette skal styrke grundlaget for et relevant samarbejde om den behandling eller støtte, brugeren får tilbudt.

Intentionen er, at *personlige statements* inviterer til et samarbejde om løsning af de vanskeligheder, som brugerne finder væsentlige, og som skaber værdi i brugerens hverdag. Dertil er håbet, at strukturen i *personlige statements* understøtter, at brugeren fastholder sin egen forståelse af sin situation og har mulighed for at agere i samarbejdet. Se et eksempel på et udfyldt statement på næste side.

Baggrunden for arbejdsarket

Personlige statements er inspireret af Patricia Deegans '*power statements*', som er et arbejdsark til fælles beslutningstagning i forhold til medicinsk behandling.

Forskningsinterviews, der er gennemført for Peer-Partnerskabet i 2020, viste, at navnet '*power statements*' ikke fungerede for brugerne, der havde svært ved at koble ordlyden til dem selv. Samtidig viste pilotafprøvninger, at brugere havde vanskeligt ved at anvende den fremgangsmåde, Deegan foreslår.

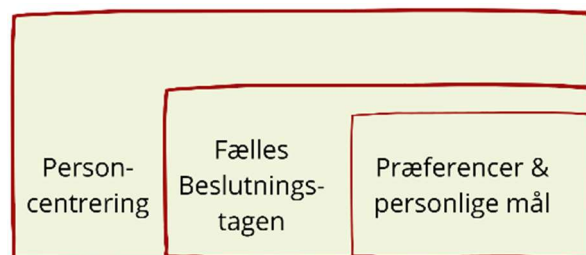
Det anvendte arbejdsark for *personlige statements* er udviklet af Peer-Partnerskabet og indgår i et randomiseret forsøg i Peer-Partnerskabets projekt Håb og selvbestemmelse i hverdagslivet¹.

¹ <https://peerpartnerskabet.dk/projekter/projekt-haab-og-selvbestemmelse/forskning-og-effektmaaling-af-frivillig-peer-stoette/>

Metodefelt

Metodisk hører *personlige statements* under feltet Fælles Beslutningstagen, mere specifikt under den del, der vedrører præferencer og personlige mål.

Præferencer handler om brugernes ønsker til støtte og behandling. Fælles beslutninger er centralt for en personcentreret tilgang.

De fire grundprincipper for fælles beslutningstagning er:

- Både bruger og indsats skal være aktivt involveret i beslutningstagningen.
- Begge parter skal dele deres viden.
- Begge parter skal dele deres præferencer.
- Parterne skal nå til enighed.

Eksempel på et udfyldt *personligt statement*:

Johans personlige statement

Johan er en 35-årig mand, der ifm. sit jobtræningsforløb har udfyldt et *personligt statement i samarbejde* med en peer-medarbejder. Johan beskrev, at han bruger sit *personlige statement* til at huske sig selv på, hvor han er på vej hen i livet:

"Det var rart at få skrevet sine personlige statements ned, så man har dem at kigge på, hvis man har en dårlig dag. Så kan jeg kigge på papiret og se, hvad jeg gerne vil. Så jeg kan kigge på, hvad jeg arbejder hen imod."

Sådan introducerer jeg mig selv:	Jeg er
Chill, kreativ, introvert, gamer, læser, samarbejdsvillig, omsorgsfuld, organiserende, planlægning	
Det er vigtigt for mig at:	Jeg vil
at have gode mennesker omkring mig, en sød støtte, at komme ud af systemet, kørekort, økonomi her,	
Jeg vil gerne have hjælp til:	Kan vi?
komme ud af døren, det er ikke farligt, at det er okay at fejle	
Så jeg kan:	Det er mit liv det handler om
komme ud af systemet og få et deltidsjob	

Sådan introducerer jeg mig selv:

Chill, kreativ, introvert, gamer, læser, samarbejdsvillig, omsorgsfuld, organiserende og planlægning

Det er vigtigt for mig at:

At have gode mennesker omkring mig. En sød støtte. At komme ud af systemet. Kørekort.

Jeg vil gerne have hjælp til:

Komme ud af døren. Det er ikke farligt. Det er okay at fejle.

Så jeg kan:

Komme ud af systemet og få et deltidsjob.

5. Behovet for mødeforberedelse – fra et bruger- og peer-perspektiv

Aktionslæringsforløb 2 har under sin afprøvning af *personlige statements* haft særligt fokus på mødets betydning for samarbejdet mellem bruger og indsats, og hvordan *personlige statements* kunne bidrage til at forberede og styrke brugere af arket inden disse møder.

Den indsamlede data fra aktionen har vist, at der eksisterer et stort behov hos den enkelte bruger for at kunne forberede sig inden møder, lige meget hvor tæt og godt et samarbejde de har med de medarbejdere og indsats, de skulle mødes med. Dette skyldes at der i mødet er en tydelig ulighed i magt, sprog og forberedelsesmuligheder.

Mødeforberedelse er derfor en vigtig forudsætning for at lykkes med et relevant og ligeværdigt samarbejde mellem bruger og indsats.

Brugernes behov for mødeforberedelse

"Jeg har altid haft lidt angst omkring at gå til møder. Fx om jeg risikerer at blive sanktioneret eller sendt ud i noget, jeg ikke vil. Jeg forbereder mig altid inden et møde, og det er aldrig lige så slemt til mødet, som jeg frygter." - Bruger af *personlige statements*

Som ovenstående citat viser, fremstod der generelt en dobbelthed blandt brugerne af *personlige statements* i at gå til møder med deres behandlere, myndighed, rådgivere m.m.

På den ene side var det meget forskelligt, hvorvidt brugerne havde besluttet svært ved at deltage i møder, men på den anden side gav over halvdelen af brugerne udtryk for, at de fandt det værdifuldt at udfylde *personlige statements* inden et møde samt at de ønskede at benytte *personlige statements* til konkrete møder. Selv når det ikke opleves som vanskeligt at gå til møde, kan der altså være et behov for mødeforberedelse, fordi der er en bevidsthed om, at det ikke er neutralt at gå til møde.

Dobbeltheden i ikke nødvendigvis at have det svært til selve mødet, men stadig have behov for at forberede sig, understreges i det ovenstående citat, hvor brugeren fortæller om sin angst, inden hun skal gå til møder, fordi hun er bevidst om den ulige magt, der er til stede, og hvor en medarbejder har retten til at sanktionere hende eller sende hende "ud i noget", hun ikke vil. De potentielle negative konsekvenser af et møde fylder i hende, selvom hun oplever, at møderne ofte ikke er lige så slemme, som hun frygter.

Det ulige magtforhold var ikke den eneste begrundelse, brugerne havde for, hvorfor det var nødvendigt at forberede sig inden møder. Der blev blandt brugerne særligt beskrevet følgende problematikker i mødet og samarbejdet med de offentlige velfærdsindsatser:

- Man føler sig ikke lyttet til eller taget alvorligt, og man stopper derfor med at forsøge at formidle, hvad man gerne vil sige.
- Det er ens eget ansvar at formidle, hvordan man har det, og hvad man har brug for. Det kan ikke ses udefra. Behandling og støtte bliver derfor ofte et skøn, hvis man ikke kan forklare sin situation tydeligt nok.
- Der mangler et fælles sprog i samarbejdet, som ikke kun er fagligt og på medarbejdernes præmisser.
- Man står alene med at gå til møder om sit eget liv og derfor også den frygt og bekymring, der følger med for fx sanktioner eller ændring i behandling/støtte.

- Megen støtte og behandling er ikke relevant, fordi man ikke har haft reel medindflydelse og inddragelse og derfor ikke kan se en mening med det, man bliver visiteret til eller tildelt.

De forskellige behov for mødeforberedelse gjorde sig ikke nødvendigvis lige meget gældende hos alle brugerne, var væsentlige for alle. Fælles var oplevelsen af, at møder ikke er en neutral situation at gå ind til, og det er forbundet med mange tanker og bekymringer, der ofte bunder i tidligere dårlige erfaringer, og som i værste fald kan have en indflydelse på, hvor relevant behandling eller støtte man i sidste ende får.

"Jeg har tit oplevet, at jeg blev snakket hen over hovedet, fordi jeg ikke selv kunne kommunikere ud rigtigt, hvordan jeg gerne vil have det og ønskede det. De bruger et sprog, jeg ikke selv forstår. Det er fagudtryk. Når jeg er kommet hjem igen, er jeg forvirret og føler mig langt nede. Så gør jeg bare, som der bliver sagt"
- Bruger af personlige statements

"Jeg har haft svært ved at gå til møder. Jeg har ikke kunnet sige fra og har givet efter for andres idéer, også selvom jeg selv syntes, det var en dårlig idé. Jeg følte, at hvis jeg sagde, hvad jeg virkelig havde behov for, blev der ikke lyttet. Det blev bare fejlet hen."
– Bruger af personlige statements

Hvordan peer-medarbejdere oplever behovet for mødeforberedelse

Behovet for mødeforberedelse var ikke kun tydeligt blandt brugerne. De deltagende peer-medarbejdere i aktionen var alle meget bevidste om, hvilke konsekvenser u hensigtsmæssige møder kunne bære med sig. Som tidligere brugere af tilbud i både social- og behandlingspsykiatrien har man som peer en unik position til at se behovet for mødeforberedelse fra både bruger og systems side.

De deltagende peers havde alle erfaring med at arbejde med brugere, som havde dårlige oplevelser med at gå til møde og ikke følte, at de fik den relevante behandling eller støtte – lige meget hvor god en relation, der var til den pågældende medarbejder eller indsats.

Peer-medarbejderne pegede særligt på den skæve fordeling i muligheden for mødeforberedelse, hvor deres kollegaer ofte havde en god fornemmelse af, hvordan et møde skulle forløbe, hvad dagsorden skulle være, og havde mulighed for at sparre med andre kollegaer inden et møde. Derimod ville brugere ofte kun sidde alene med deres overvejelser om mødet og ofte også var i tvivl om, hvorfor de overhovedet er blevet indkaldt.

En peer-medarbejder beskrev det således:

”Hvis vi ikke mødeforbereder, bliver behandlingen på systemets betingelser, ikke på det enkelte menneskes” – Peer-medarbejder

Samtidig havde de deltagende peers også erfaring med den frustration, der kunne opstå hos deres kollegaer, hvis de ikke oplevede brugerne som værende engagerede eller klare i sproget til møder. En peer fortalte:

*”Det skaber frustration hos personalet og ses som patientens fejl, hvis patienten ikke kan udtrykke, hvad de vil. Det ses som om, at patienten ikke tager ansvar”
– Peer-medarbejder*

Peer-medarbejderne kunne derfor se et væsentligt behov for mødeforberedelse fra både brugerne og medarbejdernes perspektiv.

Både brugere og peers italesatte under det andet aktionslæringsforløb behovet for mødeforberedelse, men behovet bestod ikke kun i ét enkelt forhold. I stedet fremstod mange komplekse udfordringer i mødet mellem bruger og indsats, som et mødeforberedelsesredskab ideelt set imødekommer.

I næste afsnit beskrives erfaringerne med, hvorvidt og hvordan benyttelsen af *personlige statements* imødekommer behovet for mødeforberedelse.

5.1 Metoder til at benytte *personlige statements*

Da *personlige statements* er brugerens eget personlige ark, har det andet aktionslæringsforløb vist at der ikke er én rigtig eller forkert måde at benytte arket på. Under aktionen afprøvede de deltagende peers arket i mange forskellige situationer og valgte at benytte forskellige metoder til at introducere og udfylde arket sammen med brugerne.

Deres erfaringer viste, at arket:

- Med succes kan introduceres på alle tidspunkter i et forløb, dvs. både til 1., 2., 3. møde osv. Det vigtigste er, at det bliver gjort i samarbejde med brugeren, så det ikke fremstår som 'endnu et skema', der bliver påduttet den enkelte.
- Ikke behøver at blive gennemgået fra ende til anden. Ofte kan det være lettest for brugeren at besvare et af de senere punkter, før de besvarer den første del, hvor de skal introducere sig selv, hvilke mange brugere fandt mest vanskeligt. Ved at starte et andet sted på arket, kan man åbne op for samtaler, der kan underbygge, hvordan man besvarer del et.
- Kan bruges både som skriftligt ark og som talepapir, hvor punkterne på arket fungerer som udgangspunkt for en samtale, hvis det virker kunstigt at have et skema fremme. Flere peers brugte til at starte med arket som et talepapir og introducerede herefter muligheden for at skrive ned, hvad de havde talt med brugeren om.
- Kan introduceres ikke kun til brugere, der skal til møder, men bruges også til at understøtte andre samtaler og forløb med brugerne.
- Kan have svært ved at stå alene. Der er behov for at sparre med noget undervejs, når man skal lave sine *personlige statements*.

Arket er under aktionslæringsforløb 2 blevet lokalt tilpasset i form efter ønske fra brugere og peer-medarbejdere. Fx har nogle peers valgt at lave et hæfte med en side til hvert enkelt tema. Der er ikke blevet lavet om på arkets indhold. Der er et tomt arbejdsark, der viser det oprindelige *personlige statement*, sidst i rapporten.

"I starten gik der mange samtaler, inden jeg introducerede arket, men når man har lavet det i længere og længere tid, kan jeg bedre læse folk, og det er mindre utrygt, hvornår man skal gøre det. Jeg har haft to samtaler, hvor jeg har introduceret arket allerede ved 1. eller 2. møde. Hvis vi ikke har vidst, hvor vi skal starte, så er det godt at bruge personlige statements fra starten."

- Peer

6. Brugere og peer-medarbejders erfaringer med personlige statements i praksis:

Et fokus under det andet aktionslæringsforløb handlede om, hvorvidt *personlige statements* kunne imødekomme behovet for mødeforberedelse blandt brugerne, samtidig med at det bidrog til at skabe tydeligere rammer for peer-medarbejdernes opgaver og samarbejde med brugerne, og dermed også styrkede peer-medarbejdernes opgaver og samspil med kollagerne på deres respektive arbejdspladser.

Erfaringer fra aktionen har vist, at benyttelsen af *personlige statements* er virkningsfuldt på flere parametre, og ikke kun som et mødeforberedelsesredskab, da det er værdifuldt på flere måder at kunne se sig selv med nye, positive øjne.

Derudover viste erfaringer fra aktionen, at *personlige statements* har potentiale til at legitimere peer-medarbejders position på arbejdspladsen, selvom der også var udfordringer med at implementere arket.

Brugernes udbytte af *personlige statements*: Tre temaer

Under aktionen introducerede peer-medarbejderne *personlige statements* som et redskab til mødeforberedelse. Som beskrevet i afsnit 5, tilkendegav over halvdelen af brugerne, at de fandt det værdifuldt at udfylde *personlige statements* og ønskede at benytte arket til et konkret møde. Det var dog ikke kun dette, arket blev brugt til.

Særligt tre temaer gik igen som et udbytte for brugerne af *personlige statements*, og alle tre tematikker er interessante at se i kontekst af mødeforberedelse, men også i en mere generel recovery-kontekst:

- **Tema 1: Brugerne fik nye perspektiver på at beskrive sig selv positivt**

"Jeg fik vendt de negative (vrang)forestillinger, jeg har om mig selv, til noget positivt. Jeg fik set mig selv på en helt ny og frisk måde. Jeg fik gravet lidt ned i lagene og fandt noget, der beskrev mig på en mere konstruktiv måde fremfor den destruktive udgave."
- Bruger af *personlige statements*

Over halvdelen af de adspurgte brugere angav, at de efter at have udfyldt *personlige statements* vidste, hvordan de skulle præsentere sig selv som et menneske frem for et problem eller en diagnose. Dette blev særligt uddybet i de kvalitative besvarelser, hvor brugerne beskrev, hvor betydningsfuldt det var for dem, at se sig selv med positive øjne og få ændret en negativ forestilling om sig selv.

- **Tema 2: Brugerne havde lettere ved at sætte ord på, hvad de ønskede for sig selv**

"Det vigtigste er, at nu er jeg mere bevidst om, hvad det er, jeg har brug for hjælp til, og hvad jeg har svært ved. Den indsigt i, hvad man har svært ved, er vigtig at have med videre."
- Bruger af *personlige statements*.

Halvdelen af de adspurgte brugere angav, at de havde lettere ved at forklare, hvilken forandring de ønskede i deres eget liv.

- **Tema 3: Brugerne havde lettere ved at invitere andre til at hjælpe dem på deres egne præmisser**

"At udfylde personlige statements har gjort, at jeg er blevet lidt mere klar over, hvad det er jeg gerne vil, og turde at sige det højt. Jeg har fået øjnene op for mig selv. Det er mig, der er i fokus. Jeg har turdet at åbne mig og sige, jeg vil have det sådan og sådan"

- Bruger af personlige statements

Over halvdelen af de adspurgte brugere angav, at de havde fået idéer til, hvordan de kan invitere andre til at hjælpe dem med deres problemer.

Brugen af personlige statements til møder

Selvom størstedelen af brugerne tilkendegav et eller flere positive resultater ved at udfylde *personlige statements*, blev der under aktionen kun indsamlet få beskrivelser af at bruge *personlige statements* til konkrete møder.

Dette skyldes at brugerne ofte meldte sig til interviews og udfyldte spørgeskema umiddelbart efter, de havde udfyldt deres *personlige statement* og derfor endnu ikke havde erfaringer fra et konkret møde endnu.

De erfaringer, der blev indsamlet om at gå til møde, var dog positive:

- Én bruger fik ændret vilkårene for sit frivillige engagement på vedkommendes bosted
- Én bruger fik efter lang tids ønske bevilliget orlov fra sin uddannelse
- Én bruger anvendte *personlige statements* til at søge job og fik to jobtilbud

På trods af de manglende erfaringer med at bruge *personlige statements* til reelle møder indikerer den indsamlede viden, at brugerne både har behov for mødeforberedelse, har intentioner om at benytte *personlige statements* til møder samt har et udbytte, der opleves som er væsentligt af den enkelte. Dette udbytte er, jf. de tre temaer, at kunne introducere sig selv positivt at vide hvad man gerne vil samt at vide, hvordan man beder om hjælp til det, man gerne vil.

Kan anvendes til mere end møder

De tre temaer, der træder frem som særligt væsentlige ift. at lave *personlige statements*, er ikke kun værdifulde ift. mødeforberedelse. Det er var bred erfaring fra aktionslæringen, at det at lave sine egne *personlige statements* også bidrager til en mere almen styrkelse af egen forståelse og ståsted i hverdagen. Fx siger en bruger:

"At blive bekendt med mine ressourcer har hjulpet mig så meget med at komme videre. Denne opskrift kan bruges til alt i min besværlige hverdag"

- Bruger af personlige statements

Over halvdelen af brugerne tilkendegav, at de oplevede at arbejdet med *personlige statements* havde givet dem et nyt blik for egne ressourcer, og som for ovenstående indebar et generelt løft i hverdagen.

Det styrkefokus som arbejdet med *personlige statements* kan skabe, og dermed nye muligheder for at formidle positive sider af sig selv og sine ønsker, er relevant at se i en bredere kontekst for menneskers recovery.

CHIME (Leamy et al. 2011) er en ramme til at forstå og arbejde med de væsentligste tematikker i personlig recovery. En del af CHIME-rammen er, at det er vigtigt for den enkelte at have en positiv identitetsfølelse og følelse af empowerment, for selv at kunne danne sig en form for mening ud af svære oplevelser og forstå sin egen rolle i den situation man er i (Leonhardt 2017).

Når brugerne derfor fortæller og tilkendegiver, at de gennem arbejdet med at udarbejde deres egne *personlige statements*, opnår et nyt blik på sig selv som ressourcestærke, samt at de bedre kan fortælle, hvad de har brug for, og arbejde sammen med andre om dette, tyder det på, at *personlige statements* kan styrke brugerne i deres recovery-proces i på flere måder og ikke kun i mødesituationer.

Som en af de deltagende peers fra aktionslæringsforløbet sagde det:

"Personlige statements er et redskab til at arbejde med CHIME"
Peer-medarbejder

Dog vil det kræve yderligere undersøgelser for at underbygge dette.

Samarbejdet mellem peer og bruger om personlige statements

I afprøvningen af *personlige statements* var et kerneelement, at brugerne havde mulighed for at sparre med en peer-medarbejder før/under/efter de udfyldte selve A4-arket.

Selvom det er ligeligt fordelt blandt brugerne, hvorvidt de fandt det svært eller let at tilgå og bruge arket, tilkendegav størstedelen, at det gjorde en positiv forskel for dem, at arket blev præsenteret af en peer-medarbejder.

En bruger beskrev sit samarbejde med en peer-medarbejder således:

"Når jeg taler med en peer-medarbejder, virker det bare mere nede på jorden, og man kan bruge samtalen, til hvad man vil. Når det er en sagsbehandler, er det mere "du skal", for det siger "systemet". Det føles mere selvvalgt med en peer-medarbejder, så man føler sig mere i kontrol over situationen. Det gav mig mere lyst til at udfylde personlige statements, fordi jeg sad over for en, hvor der bare var stille og rolig sparring frem og tilbage" – Bruger af personlige statements

Som brugeren beskriver, er der en oplevelse af, at man møder et friere rum i samarbejdet med en peer-medarbejder, hvor man kan *"bruge samtalen, til hvad man vil."* Dette kan forstås som, at der ikke er et pres med at skulle passe ind i indsatsens forståelsesrammer og foranstaltninger.

I stedet er der plads til at finde ind til kernen af, hvad der er vigtigt for en selv, hvilket er en grundlæggende forudsætning for at en recovery-proces kan ske (Leonhardt 2017). Tilstedeværelsen af et frirum som det beskrives, vil ofte også modvirke det tab af handlekraft, der kan ske i mødet mellem brugere og indsatser, når brugeren ikke kan fastholde sine egen forståelse af sin situation (Järvinen 2003).

Samarbejdet med peer-medarbejdere blev både af peers og brugere fremhævet som særlig vigtigt i forbindelse med A4-arkets første del *"sådan introducerer jeg mig selv."* Selvom det særligt var muligheden for at beskrive sig selv positivt, der blev fremhævet som virkningsfuldt af brugerne af *personlige statements*, var det også det afsnit, som de fleste brugere fandt mest udfordrende at udfylde. En bruger beskrev det således:

"Det var svært at skrive så mange positive ting om mig selv. Jeg har altid haft svært ved at se det positive ved mig selv. Men det var rart at se, at der var en del positive ting."

- Bruger af personlige statements

Citatet illustrerer, hvordan man i en situation med psykiske vanskeligheder - og som bruger af behandlingspsykiatrien eller socialpsykiatrien - kan have svært ved at få vendt det negative syn på sig selv, både i sin egen tilværelse og i dialogerne med indsatserne. Det var netop i situationer, som ovenstående citat beskriver, at brugerne af *personlige statements* berettede om vigtigheden af at have mulighed for at sparre med en peer-medarbejder.

Ligeledes oplevede peer-medarbejderne, at de kunne støtte brugerne til at få vendt de negative forestillinger om sig selv, fordi de står i en position, hvor de ikke behøver have samme fokus på fx diagnoser, symptomer og funktion, som deres fagprofessionelle kollegaer. Som en peer beskrev fra sin dagligdag, hvor kollegaerne var under pres:

"Vi kører med underbemanding, så sygeplejersker laver mange akutte opgaver, så det er det "vigtige," der bliver talt om: symptombehandling"

Peer-medarbejder

Generelt var tilbagemeldingen, at man ikke kan arbejde med *personlige statements* uden en sparringspartner, og at det har fungeret godt, at denne sparringspartner er en peer-medarbejder. Dette er dog ikke ensbetydende med, at andre faggrupper ikke også vil kunne støtte brugere i at benytte arket, hvilket flere af de deltagende peers også bemærkede, da de havde et ønske om at inddrage deres kollegaer i arbejdet med *personlige statements*.

Som ovenstående citat viser, kan der dog i høj grad være organisatoriske barrierer, som fx underbemanding, snævre forløbsbeskrivelser m.m., der gør det vanskeligere for andre faggrupper at inddrage *personlige statements* i samarbejdet med brugerne, selvom arket kan bruges af andre end peers. For som en bruger af arket pointerede:

"Det vigtigste, da jeg skulle udfylde personlige statements, var, at medarbejderen var åben og aktivt lyttende. Det er personens indstilling til én, der er det afgørende. Det er lige meget, om det er en peer eller en fagperson" - Bruger af personlige statements

Når peers arbejder med *personlige statements* i praksis

Udover at brugerne oplevede en række positive virkninger ved at udarbejde *personlige statements*, gav aktionslæringsforløb 2 også en række erfaringer med, hvilken betydning det kan have for peer-medarbejdere at arbejde med *personlige statements* på deres respektive arbejdspladser.

Overordnet var peer-medarbejdernes glade for at samarbejde med brugerne om *personlige statements* og fik mange erfaringer med at benytte arket både i korte (fx allerede i første møde) og længere forløb, alt efter hvilke muligheder deres ansættelsesvilkår gav dem.²

² Størstedelen af peer-medarbejderne, der deltog i aktionen, var ansat på deltid, og deres opgaver med brugerne var rammesat herefter.

Dertil pegede peer-medarbejderne særligt på to sider af deres arbejde med *personlige statements*, som de oplevede gjorde en positiv forskel ift. nogle af de udfordringer, der ligger i den fortløbende udvikling af peer-rollen.

Den ene omhandler at peers er spydspidsindsats ift. øget recovery-orientering og den anden omhandler behovet for at udvikle arbejdsgange i peer-arbejdet uden af miste de særlige kvaliteter, der knytter sig til at man netop er ansat som peer.

De to temaer beskrives mere uddybende her:

- **Positiv forskel:** Legitimering af peer-medarbejderens position på arbejdspladsen

Bagvedliggende udfordring: At opleve at man er et 'recovery add-on'

Flere af de deltagende peers tilkendegav, at det legitimerede deres arbejde overfor kollegaer at benytte *personlige statements*, fordi det gav en ramme og et sprog for at arbejde med mere flydende begreber som håb, identitet og empowerment.

"Det er meget lavpraktisk og svært at dokumentere, hvad jeg laver. Her hjælper personlige statements med at kunne forsvare, hvorfor jeg gør, hvad jeg gør. Det er en måde at dokumentere arbejdet med brugernes personlige recovery. Det gør, at når vi snakker om personen på et teammøde, hvor vi diskuterer de akutte patienter, så kan jeg tale ud fra personens personlige statement. Det giver mig et redskab til at sidde som underuddannet og i undertal og sige, hvad der skal siges." - Peer-medarbejder

Ovenstående citat beskriver, hvordan peer-medarbejderen havde fået tilladelse til at videreformidle indholdet i det *personlige statement* til sine kollegaer på vegne af brugeren, selvom arket som udgangspunkt er brugerens eget. Dette gjorde, at peer-medarbejderen oplevede at blive taget mere alvorligt af sine kollegaer, fordi han havde fået noget på skrift og en håndgribelig metode til at dokumentere, hvorfor han gjorde, som han gjorde i sit samarbejde med brugeren.

Dette er et godt eksempel på, hvordan *personlige statements* kan være et velfungerende samarbejdsredskab ikke kun mellem peer og bruger, men også mellem peers og kollegaer, der tydeliggør, hvordan peer-medarbejderen tilfører indsatsen noget særligt og væsentligt i samarbejdet om brugerens forløb, og som gør det konkret for ens kollegaer, hvordan og hvorfor man fx arbejder med brugernes ønsker, håb og mål.

At man som peer-medarbejder på denne måde kan opleve øget legitimitet, skal ses i lyset af, at der også var mange af aktionens deltagende peers, der havde erfaringer med at det generelt kunne være udfordrende at være bannerfører for en ny tilgang til samarbejdet med brugerne, grundet organisatoriske eller kulturelle omstændigheder.

Dette skyldtes til dels, at mange af peer-medarbejderne ikke var ansat fuldtid, og derfor ikke havde faste roller i brugernes behandlings- og støtteforløb, og dels at kollegaerne ikke havde et tydeligt billede af, hvilke kompetencer en peer reelt bidrager med ind i indsatsen.

Samtidig beskrev flere peers oplevelsen af at blive set som et 'add-on' sammen med en uklarhed omkring hvornår man som indsats så det som relevant at arbejde med brugernes recovery i et forløb. En peer-medarbejder sagde under et interview bl.a.:

"Jeg har hørt flere kollegaer sige 'patienten er ikke klar til recovery.' De ser recovery som noget, der kommer efter behandling" – Peer-medarbejder

Som citatet viser, oplevede mange peers, at hovedfokus i dagligdagen fortsat er på de kliniske og specialiserede tilgange, og at samtaler om håb, drømme og handlemuligheder bliver prioriteret ud fra dette. Dette skaber også en uklar ramme for at benytte *personlige statements*, da traditionelle ekspertrroller og arbejdsgange kan gøre det vanskeligt at have samtaler om menneskers recovery-proces og egne forståelser af deres situation.

Generelt oplevede de fleste peers i aktionen udfordringer ved at skulle implementere *personlige statements* i samarbejdet med deres kollegaer. Dog understregede peer-medarbejdernes positive oplevelser, hvor *personlige statements* styrkede peer-medarbejderens position på arbejdspladsen, at der er potentiale i at inddrage personlige statements for at styrke samarbejdet mellem både peer, bruger og fagprofessionel.

- **Positiv forskel:** Rammesætning af svære samtaler

Bagvedliggende udfordring: At risikere at blive endnu en medarbejder med et skema

Ligesom *personlige statements* kan legitimere de mere meningsdannende og identitetsmæssige elementer af samarbejdet med brugerne omkring deres håb og drømme ind i indsatserne, oplevede de deltagende peers også, at *personlige statements* kan bruges til at rammesætte de samtaler om håb, identitet og handlemuligheder, man i forvejen typisk har med brugerne. En peer forklarede:

"Det er ikke altid, at folk kan fortælle, hvad de vil, og hvad der er vigtigt. Hvis jeg ikke ved, hvad vej vi skal, spørger jeg, om vi skal lave personlige statements. Når man får svaret på, hvorfor "det er vigtigt for mig at", så kommer der en masse, man kan tale om ud fra det. For så viser værdien sig og derfor også, hvem man er som menneske."

– Peer-medarbejder

Som det fremgår af citatet, oplevede peers under aktionen, at *personlige statements* kunne bruges til at igangsætte de svære samtaler og rammesætte, hvordan man kunne tale med brugeren om deres værdier, og hvem de er som menneske.

Samtidig oplevede en række af peer-medarbejderne også, at det kunne være en forstyrrelse ind i det frirum, de ønskede at skabe med brugeren, når man introducerede et rammesat skema i samtalen. Fx pointerede to peers i et fokusgruppeinterview:

"At bruge personlige statements er det modsatte af at skabe frirum, fordi det er så formaliseret og meget konkret"

- Peer-medarbejder

"Jeg vil ikke ses som endnu en medarbejder med et ligegyldigt skema, der skal udfyldes"

– Peer-medarbejder

Som tidligere beskrevet er det netop frirummet, der kan være en styrke i samarbejdet mellem peers og brugere. Det var på den baggrund at flere peer-medarbejdere følte en risiko for, at et skema positionerede dem som *"endnu en medarbejder"* og dermed modarbejde den særlige rolle og det særlige man kan bidrage med som peer, fordi man både har været bruger og nu er ansat.

Flere af peer-medarbejderne fandt dog en løsning på dette ved at bruge *personlige statements* som et talepapir i starten af samarbejde, og først efterfølgende præsentere muligheden for at skrive brugerens svar ned. Dette var dog kun muligt hos de peers, der havde længerevarende relationer og forløb med brugerne.

Overordnet set var oplevelsen blandt både peers og brugere, at *personlige statements* er et brugbart, lavpraktisk ark, der kan styrke brugeren i sin positive selvopfattelse både i relation til mødeforberedelse, men også generelt i sin proces mod et meningsfyldt hverdagsliv.

Dertil har samarbejdet om arket potentiale til at styrke peer-medarbejderes rolle både i samarbejdet med brugerne og med deres fagprofessionelle kollegaer. Hvis dette potentiale skal udnyttes til fulde, kræver det dog et yderligere fokus på samarbejdet, end hvad der blev opnået under aktionslæringsforløb 2.

7. Konklusion

Denne rapport spørger indledningsvist, hvordan man sikrer, at ønsket om recovery-orienterede indsatser med brugeren i centrum kan lykkes på brugerens egne præmisser, samt hvordan peer-medarbejdere konkret kan bidrage til, at dette sker.

I løbet af rapporten er der blevet redegjort for, hvilken læring og erfaringer der under aktionslæringsforløb 2 er skabt med at benytte *personlige statements* som et svar på ovenstående spørgsmål.

Dette er blevet gjort ud fra et tredelt formål om at:

- undersøge, hvordan peers kan introducere og vejlede brugere i at udarbejde *personlige statements* som brugerens eget mødeforberedelsesredskab, til de formål/møder brugeren finder væsentlige
- At undersøge, hvordan *personlige statements* kan introduceres til første møde mellem bruger og peer-medarbejder
- At undersøge, hvilken forskel det gør for brugere og peer-medarbejdere at arbejde med *personlige statements* som mødeforberedelsesredskab

Samlet kan konkluderes, at peer-medarbejdere kan introducere og vejlede brugere i at udarbejde *personlige statements* på flere måder og på forskellige tidspunkter i brugernes forløb. *Personlige statements* fungerer både i første møde med brugeren og introduceret senere hen i brugerens forløb med peer-medarbejderen. Derudover fungerer *personlige statements* både som et skema, der skal udfyldes, og som et samtaleredskab, der rammesætter mere abstrakte samtaler om håb, handlekraft og identitet.

Det kan ikke konkluderes, hvorvidt *personlige statements* altid kan benyttes som brugerens eget mødeforberedelsesredskab, da arket ofte blev brugt i andre sammenhænge også. Dog er det tydeligt, at arket støtter brugeren i at beskrive sig selv positivt, sætte ord på, hvad man har brug for støtte til, og invitere andre til, hvordan de kan hjælpe.

Dertil rummer peer-medarbejderes samarbejde med brugerne om at udarbejde *personlige statements* et potentiale for at legitimere peer-medarbejderens rolle på arbejdspladsen, selvom dette forudsætter at indsatsen yderligere har strukturelle og kulturelle forudsætninger til stede, som understøtter dette.

Da aktionen har vist, at brugerne i høj grad værdsætter det frirum som de oplever at have sammen med peer-medarbejdere, skal enhver indførelse af metoder i peer-arbejdet afvejes mod et potentielt tab af dette frirum. Som aktionen har vist kan personlige statements bidrage til igangsætte svære samtaler samt at peer-medarbejderne selv aktivt vurderer, hvorvidt og hvordan de introducerer personlige statements.

Samlet har aktionen vist at brugere af forskellige behandlingstilbud i den regionale psykiatri samt af socialpsykiatriske tilbud kan udarbejde *personlige statements* sammen med peer-medarbejdere, og opnå et udbytte af dette.

Dertil er *personlige statements* et konkret, lavpraktisk og brugbart bud på en løsning på den udfordring, man som bruger står med i den aktuelle udvikling, hvor indsatserne gentænker relationen mellem indsats og bruger, og i højere grad end før deler ansvaret for behandling og støtte med brugerne.

Skal brugerne være medskabere af eget forløb, er *personlige statements* derfor et vigtigt bud på en løsning, der imødegår de faldgruber for ansvarliggørelse og umyndiggørelse, der ligger i recovery-orienteret rehabilitering og personcentrering, hvis borgerne ikke rustes til at indgå i denne udvikling.

8. Implementering fremover: Lær at styrke brugerne

Under de to aktionslæringsforløb er der indsamlet viden om både udfordringer og positive forandringer, som udarbejdelsen og anvendelsen af *personlige statements* skaber for brugerne og peer-medarbejdere. Disse erfaringer rummer værdifuld læring om, hvordan *personlige statements* fremover kan implementeres og benyttes til at styrke mennesker i mødet med de offentlige systemer.

Det et formål i projekt 'Peers som recovery-guider' at anvende denne læring til at udvikle et læringsforløb rettet mod peers og medarbejdere i social- og behandlingspsykiatrien samt andre, der arbejder med at styrke mennesker i mødet med systemet, fx i civilsamfundsregi.

Dette læringsforløb skal udstyre deltagerne med de nødvendige kompetencer til direkte eller indirekte at styrke både indsatsen og borgerne i at afholde ligeværdige og recovery-understøttende møder. På baggrund af eksisterende erfaringer vil både *personlige statements* og peer-støtte spille en central rolle i kurserne.

Som del af afslutningen af det andet aktionslæringsforløb blev der holdt en afslutningsworkshop, med deltagelse af peers, fagpersoner og brugere. Til workshoppen blev der udviklet forskellige bud på rammer for et sådant kursus. Her blev der særligt lagt vægt på, at der var behov for en fælles forståelse for den teoretiske ramme for personlige recovery, og hvordan *personlige statements* kan være en lavpraktisk måde at arbejde med personlige recovery på.

Anbefalinger til kursets formål, målgruppe og indhold

På baggrund af aktionslæringsforløbene, den nuværende forskningsmæssige viden om recovery samt input fra den afsluttende workshop, er det mest relevante kursus at udvikle, et kursus som har til formål at:

- bidrage med viden og kompetencer til at sikre det gode møde mellem medarbejdere og brugere
- som styrker begge parter i samarbejdet om brugerens forløb

- giver et fælles sprog, hvor borgerens styrker, håb og behov er i centrum.

Målgruppen for kurset skal være både brugere, peers og medarbejdere, der i fællesskab får mulighed for at finde det fælles sprog i samarbejdet, som mange brugere efterlyser, og benytte *personlige statements* til at forberede brugeren inden møder og samarbejde med fagfolk.

Kurset skal gøre det muligt for kursisterne at relatere indholdet til deres specifikke kontekst, da en gennemgående pointe på afslutningsworkshoppen var vigtigheden af at se på, hvilken praksis *personlige statements* allerede kan kobles til.

Fx myndighedsarbejdet med borgerens personlige mål i VUM 2.0, eller andre rammer og metoder for arbejdet i social- og behandlingspsykiatrien, der indebærer brugerinddragelse og har fokus på personcentrering.

Der skal i kurset lægges vægt på refleksions- og praksisøvelser, der vil give kursisterne mulighed for at tænke personlig recovery og *personlige statements* ind i deres dagligdag. Øvelserne bygger på selve arket *personlige statements*, samt andre understøttende materialer, så man som kursist har mulighed for at arbejde med implementering på forskellige måder.

Af disse materialer er iværksat produktionen af tre VR-film, der giver seerne af filmene en oplevelse af, hvordan man kan udfylde *personlige statements*, samt hvordan det føles at sidde til henholdsvis et godt, konstruktivt møde og et svært, ukonstruktivt møde.

Derudover vil der i kurset blive inddraget en opdateret version af *Guide til et godt hverdagsliv*, som i samarbejde med brugere og peer-medarbejdere blev revideret i foråret 2022 som en del af projekt Peers som Recoveryguider. I den reviderede version indgår nu *personlige statements*.

Udrulning af kursus

Kurset udvikles og afprøves i første omgang i socialpsykiatrien i samarbejde med udvalgte samarbejdskommuner og peer-medarbejdere i efteråret 2022. Herefter udrulles kurset til resten af landet i 2023.

Perspektivering – skal peers anvende metoder?

Som denne rapport viser er der fordele for både brugere og peers, når der arbejdes med *personlige statements*. Samtidig er der også betænkeligheder ved at peer-medarbejdere anvender bestemte redskaber i samarbejdet med brugerne.

Spørgsmålet om peer skal anvende bestemte metoder har også være drøftet i styregruppen for projekt 'Peers som recovery-guider' hvor der heller ikke er fundet et entydigt svar. Et perspektiv er, at det vil blive nødvendigt for peer-medarbejdere at have beskrevne metoder eller kompetencer, for at tydeliggøre ens funktion i en indsats. Et andet perspektiv er at metodeudvikling ift. peer-støtte skal fokusere på, at sikre rammerne for peer-medarbejdernes metodefrihed og frirum.

Disse drøftelser har været foranlediget af den konkrete aktion, men knytter sig ikke direkte til den, da det er valgfrit for den enkelte peer at anvende *personlige statements*. Samtidig er perspektiverne i drøftelsen væsentlig, da kodning og metodegørelse kan udhule formålet med peer-støtte (Gillard 2017).

Ud over spørgsmålet om hvordan *personlige statements* bedst muligt gør en meningsfuld forskel for flest muligt, er de mange tilbagemeldinger fra peer-medarbejdere i hele landet, også en anledning til at overveje, hvilke kriterier der er væsentlige i denne drøftelse.

Alle undersøgelser af social ulighed viser, at den centrale udfordring er, at det oftest er dem med det stærkeste udgangspunkt, der er bedst til at gribe mulighederne. Dette betyder at der er en høj risiko for, at det frirum man kan tilbyde som peer, og som umiddelbart synes frit og lige, faktisk er det modsatte i praksis. De som har det sværest i forvejen, må af samme grund forventes at få mindst ud af peer-støtte i forhold til deres recovery-proces.

Da psykiske lidelser er tæt knyttet til sociale problematikker, komplekse traumer m.m., bør det være et kriterie for de metoder peer-medarbejdere beslutter sig for at arbejde med, at metoden styrker brugerens egen stemme og egen forståelse. Både fordi indsatserne i stigende omfang forventer at man er medskaber af sit eget forløb og fordi ens egen forståelse er afgørende for menneskers recovery.

A4-arket Personlige statements

Tilhører: _____

DET HER ER
DIT PAPIR.
BRUG DET
SOM DU VIL.

Sådan introducerer jeg mig selv: _____

Jeg er

Det er vigtigt for mig at: _____

Jeg vil

Jeg vil gerne have hjælp til: _____

Kan vi?

Så jeg kan: _____

Det er mit liv
det handler
om

TJEKLISTE

Præsenterer du dig som et menneske, frem for fx en sygdom eller et problem?	Inviterer du andre til at hjælpe dig med noget, der er vigtigt for dig?
Får du sagt, hvad der er vigtigt for dig?	Er du klar over, hvad du selv kan gøre?
Forklarer du, hvilken forandring du ønsker?	Med inspiration fra 'power statement worksheet' Pat Deegan

PEER P PARTNERSKABET

Brug QR koden til at
downloade skemaet.

Om

Aktionen og denne rapport er gennemført i et samarbejde mellem Peer-Partnerskabet, Region Hovedstadens Psykiatri, Region Sjælland, Københavns Kommune og Peer-Netværket Danmark, som en del af projekterne '*Peers som Recoveryguider*' og '*Fra Tavs Viden til Tydelighed i Samarbejdet*'.

Projekt '*Peers som Recoveryguider*' er et 2¾-årigt projekt, der er støttet af TrygFonden. Projektet er en videreførelse og -udvikling af projekt '*Fra tavs viden til tydelighed i samarbejdet*', der drives af Peer-Netværket Danmark, og som er støttet af Sundhedsstyrelsen.

Projekt '*Peers som Recoveryguider*' skal bidrage til, at flere kommer sig, ved at udvikle ny personcentreret og recovery-orienteret praksis, hvori peer-støtte er et centralt element. Ud over at udvikle ny praksis skal projektet bidrage til implementeringen af den praksis, der udvikles, gennem et landsdækkende undervisningsforløb.

Projektet drives af Peer-Partnerskabet, der er stiftet af SIND og Det Sociale Netværk.

Rapportansvarlige: Projektleder Marie Vester Koch. Supplerende indhold Klavs Serup Rasmussen.

September 2022 © Peer-Partnerskabet. Rettighederne til arbejdsarket tilhører Peer-Partnerskabet. Rapporten må gengives med tydelig kildeangivelse.

Se mere på www.peerpartnerskabet.dk

Kontakt

Hvis du har spørgsmål til denne rapport eller andet i forbindelse med projekt Peers som Recoveryguider, bedes du kontakte Peer-Partnerskabet på peer@detsocialenetvaerk.dk

Tak til

Den største tak skal lyde til de peer-medarbejdere og brugere, der deltog i begge aktionslæringsforløb og delte deres erfaringer med at afprøve *personlige statements*. Uden jer kunne dette projekt og denne rapport ikke eksistere.

En stor tak skal også lyde til de deltagende peer-medarbejderes ledere og kollegaer i Region Hovedstaden, Region Nordjylland, Region Syddanmark og Region Midtjylland samt kommunerne Roskilde, København, Thisted og Svendborg. Tak for at give plads og mulighed for, at jeres peer-kollegaer kunne afprøve *personlige statements* i jeres travle hverdag.

Tak til Anne Rosenquist og Lise Doktor fra Region Hovedstadens Psykiatri, Karina Stjernegaard fra Region Sjællands Psykiatri, Christina Færch og Gitte Frydensbjerg fra Københavns Kommune og Hanne Wiingaard fra Peer-Netværket Danmark for deres dedikerede deltagelse i projektets styregruppe.

Sidst men ikke mindst tak til Din Indgang og Stoppestedet i Fredericia Kommune samt Grib København i Københavns Kommune for samarbejdet om udvikling af kursus.

Anvendt litteratur

Armstrong, N.P. & J.J. Steffen (2009), *Recovery Promotion Fidelity Scale (RPFS)*

Dumont, J.M. et al. (2005), *Recovery Oriented Systems Indicators Measure (ROSI)*

- Fotaki, Marianna (2011), *Towards developing new partnerships in public services: users as consumers, citizens and/or co-producers in health and social care in England and Sweden*
- Gillard S, Foster R, Gibson S, Goldsmith L, Marks J, White S. Describing a principles-based approach to developing and evaluating peer worker roles as peer support moves into mainstream mental health services. *Ment Health Soc Inclusion* 2017; 21: 133–43.
- Järvinen, M., & Mik-Meyer, Nanna. (2003). *At skabe en klient, institutionelle identiteter i socialt arbejde* (4. opl. ed.). København: Hans Reitzel.
- Leamy, M. et al. (2011), *Conceptual framework for personal recovery in mental health: systematic review and narrative synthesis*
- Leonhardt BL, Huling K, Hamm JA, Roe D, Hasson-Ohayon I, McLeod HJ, Lysaker PH. Recovery and serious mental illness: a review of current clinical and research paradigms and future directions. *Expert Rev Neurother*. 2017 Nov;17(11):1117-1130. doi: 10.1080/14737175.2017.1378099. Epub 2017 Sep 15. PMID: 28885065.
- Mancini, A.D. & M.T. Finnerty (2005), *Recovery Oriented Practices Index (ROPI)*
- Peer-Partnerskabet (2021), *Kan personlige mål redde velfærdssamfundet?* Link: <https://peerpartnerskabet.dk/2021/03/kan-personlige-maal-redde-velfaerdssamfundet/>
- Region Hovedstadens Psykiatri (2019), *Handleplan for udvikling og forankring af en recovery-kultur i Region Hovedstadens Psykiatri*
- Ramian, Knud (2012), *Handleplaner og ledelse - Arbejdet med pædagogiske handleplaner*. Videnscenter for Handicap, Hjælpe midler og Socialpsykiatri. Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen (2021), *Voksenudredningsmetoden. Version 2.0. Inklusive fælles faglige begreber. Metodehåndbog*
- Swyngedouw, E. (2005). Governance Innovation and the Citizen: The Janus Face of Governance-beyond-the-State. *Urban Studies*, 42(11), 1991–2006. <https://doi.org/10.1080/00420980500279869>